

หนทางสู่สันติภาพ

ผศ.อภิรมย์ สีตาคำ

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

แม้ว่าหนทางสู่สันติภาพจะมากไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม แต่หนทางสู่สันติภาพก็มีเชื่อว่าจะมีมิตมนอันธการตลอดเวลาก็หาไม่ ผู้รู้จำนวนมากหรือนักปราชญ์ทั้งโบราณและปัจจุบัน ต่างแสวงหาสันติภาพด้วยกันทั้งสิ้น เพียงแต่ว่ามนุษย์ในปัจจุบันมิได้ให้ความสนใจต่อภูมิปัญญาของบรรพชนและละเลยความสนใจต่อคำชี้แนะของนักปราชญ์ร่วมสมัย จึงทำให้เห็นว่ามนุษย์ไม่มีทางออกหรือไม่เปิดโอกาสให้สันติภาพได้เกิดขึ้นจริง^๑

ภูมิปัญญาของบรรพชน : โลกนี้มีโอกาสต้อนรับการอุบัติขึ้นของนักปราชญ์และพระศาสดามากมายที่ได้ชี้แนะหนทางสู่สันติภาพ เช่น

๑. นักปราชญ์นามว่าขงจื้อ : ขงจื้อเสนอหนทางสู่สันติภาพของมวลมนุษยชาติด้วยการให้แต่ละคนทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด บุตรทำหน้าที่ของบุตรที่ดี พ่อแม่ทำหน้าที่ของพ่อแม่ที่ดี เสนาบดีทำหน้าที่ของเสนาบดีที่ดี พระราชาทำหน้าที่ของพระราชาที่ดี

๒. นักปราชญ์นามว่าเล่าจื้อ: เล่าจื้อเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยการให้มนุษย์ประพฤติตนให้สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ ด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน ดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่มักใหญ่ใฝ่สูง ลดความยึดถือ

๓. นักปราชญ์นามว่าอาริสโตเติล: อาริสโตเติลเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยหลักสุวรรณมรรคหรือหลักแห่งพอดีหรือการแสวงหาจุดลงตัวให้พบในแต่ละเรื่องๆที่เรียกว่า Golden Rule

๔. นักปราชญ์นามว่าเพลโต: เพลโตเสนอหนทางสู่สันติภาพของมวลมนุษยชาติด้วยหลักคุณธรรม ๔ ประการคือ ปัญญา กล้าหาญ พอประมาณ ยุติธรรม

๕. นักปราชญ์นามว่าโสกราตีส: โสกราตีสเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยหลักความรู้คู่คุณธรรม ความรู้ชนิดหยุดความชั่วได้

๖. ศาสดาพยากรณ์นามว่าโมเสส: โมเสสเสนอหลักพระบัญญัติ ๑๐ ประการ

๗. พระเยซู : ประกาศกแห่งศาสนาคริสต์ตอกย้ำพระบัญญัติ ๑๐ ประการและทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์/เพื่อนบ้านดุจรักตนเอง ใจที่เต็มเปี่ยมด้วยรักเท่านั้นย่อมนำมาซึ่งสันติภาพ

---

^๑ [ออนไลน์], (แหล่งที่มา) : <http://www.oknation.net/blog/sainum/2009/09/25/entry-1> [16 พฤศจิกายน 2560]

๘. พระบรมศาสดาพระนามว่าพระสมณโคดม: พระพุทธเจ้าทรงเสนอหลักมัชฌิมาปฏิปทาและหลักเมตตาธรรมในการอยู่ร่วมกัน ทั้งเมตตากายกรรม เมตตาวาจกรรมและเมตตาเมตตามโนกรรมเพื่อสันติภาพของมนุษยชาติ

ภูมิปัญญาของนักปราชญ์ร่วมสมัย

โลกยุคปัจจุบันมีนักปราชญ์มากมายที่ยังเป็นความหวังของสังคม หากสังคมไม่เพิกเฉยต่อคำชี้แนะของนักปราชญ์เหล่านั้น คือ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

ด้านชาติภูมิ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) มีนามเดิมว่า ประยุทธ์ อารยางกูร เกิดเมื่อวันที่พฤษภาคมที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่ตลาดศรีประจันต์ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรคนที่ ๖ ในจำนวน ๙ คน ของนายสำราญ - นางซุนกี อารยางกูร ครอบครัวประกอบอาชีพค้าขาย และมีกิจการโรงสีไฟ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้รับอิทธิพลดำเนินชีวิตด้วยครรลองคลองธรรมจากบิดามารดาแต่เยาว์

แนวคิดสันติวิธีตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

สันติวิธีในทัศนะของพระธรรมปิฎก (สมณะศักดิ์ในขณะนั้น) ได้กล่าวว่าที่มาของความขัดแย้งนั้นเกิดจากตัณหา มานะ ทิฐิซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้มนุษย์ออกไปแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่าลิดรอนสันติภาพหรือทำลายสันติ และเนื่องจากกิเลส ๓ อย่างนี้ก่อตัวขึ้นในจิตใจของมนุษย์

พระธรรมปิฎก (สมณะศักดิ์ในขณะนั้น) เห็นว่าการประสานกลมกลืนเข้าด้วยกัน (Harmonize) คือไม่มีหรือไม่เหลือความขัดแย้ง เมื่อมีความขัดแย้งก็จัดจนกระทั่งลงตัวคือเข้ากันได้ดีทุกอย่างประสาน

กลมกลืนโดยองค์รวมต่าง ๆ อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง และมีความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งทำหน้าที่ถูกต้องต่อกัน ส่งต่อประสานกันได้ดี ซึ่งการสอดประสานจะทำให้มนุษย์มีการพัฒนาจิตปัญญาให้หลุดพ้นจากความยึดถือคับแคบ มีสภาพจิตที่ไม่เปิดกว้าง มีความคิดตีบตัน อย่างไรก็ตามการสอดประสานดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับหลักความคิดสากล ๓ ประการ คือ

๑. ความจริงที่เป็นสากล คือ หลักความจริงที่เป็นกลางๆ มีผลเสมอเหมือนกันแก่ทุกคนทุกที่ รวมทั้งทุกศาสนา

๒. ความเป็นมนุษย์ที่เป็นสากล คือ ความเป็นมนุษย์ที่จะต้องมองเห็น เข้าใจให้ความนับถือเสมอเหมือนกัน การทำร้ายและทำลายชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะมิสังกัดใดหรือความไม่ดีไม่งามทั้งสิ้น

๓. ความมีเมตตาที่เป็นสากล คือ ให้ความรู้สึกเป็นมิตร มีความรัก ความปรารถนาประโยชน์สุขแก่มนุษย์ทุกคนเสมอเหมือนกัน โดยไม่มีการจำกัดหรือแบ่งแยก^๒

ข้อสรุปสำคัญในการแก้ไขความขัดแย้งมีอยู่ ๕ ข้อ ได้แก่

๑. ต้องไม่ติดอยู่กับความขัดแย้ง หรือ ตกเป็นทาสของความขัดแย้งแต่ต้องได้ประโยชน์ (ทางปัญญา) จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้ได้

๒. แกนของปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งก็คือ ต้องมีเจตนาที่ดี มีความปรารถนาดีต่อกัน มีเมตตาธรรม มุ่งไปสู่จุดหมายที่เป็นการสร้างสรรค์ และพยายามใช้ปัญญาดำเนินการให้ปฏิบัติการดังกล่าวประสบความสำเร็จ

๓. ไม่มองอีกฝ่ายหนึ่งแบบแบ่งแยก ดำเนินการทุกอย่างด้วยความเป็นมิตร สุภาพจริงใจและมุ่งสู่การอยู่ร่วมกัน

๔. สร้างบรรยากาศแห่งความสมานฉันท์ ด้วยการให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงกันในวิถีชีวิตที่เป็นจริง ตามหลักการเอาตัวเข้าสมาน

๕. ในจุดที่เป็นการแก้ปัญหาให้ทุกฝ่ายตระหนักในจุดมุ่งหมายที่เหนือขึ้นไปซึ่งเป็นประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

สาเหตุของความขัดแย้ง รบราฆ่าฟัน และสงคราม ที่ทำให้ไม่มีสันติภาพตลอดมาทุกยุคทุกสมัย มี ๓ ประการด้วยกัน คือ อยากได้ อยากใหญ่ ใจแคบ หรือ ตัณหา มานะ ทิฐิซึ่งต้องแก้ไขด้วยมาตรการทางสังคมและด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นทางสันติ และที่สำคัญที่สุดคือพัฒนามนุษย์ ด้วยการศึกษานี้ที่ถูกต้องทั้งนี้ คนที่จัดการศึกษาต้องยอมรับความจริงก่อนว่าจะเอาอย่างนี้ใหม่ แต่รับรองว่า ไม่ว่าใครจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม ถ้าแก้กิเลส ๓ อย่างนี้ไม่ได้ เรื่องก็ไม่จบ อันนี้คือหลักการที่บอกแล้วว่า มันจะ

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), มองสันติภาพโลก ผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๓๗.

ยากหรือไม่ง่าย คุณไม่มีสิทธิพูด เพราะว่าถ้าคุณไม่ทำ มันก็ไม่สำเร็จแค่ “รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย” สร้างสันติภาพโลกไม่ได้แต่ต้องรวมกันเป็นหมู่ สู่ความประสานเป็นสากลได้บอกแล้วว่า เรื่องใจแคบนี้สำคัญที่สุด จึงต้องขยายออกไปให้เห็นอาการด้านต่างๆ ของการแสดงความใจแคบ คือความหวงแหน กีดกันกันแบบต่างๆ ความหวงแหนกีดกันมีหลายอย่าง ทางพุทธศาสนาถือเป็นเรื่องสำคัญมาก จะเห็นว่าพระพุทธรูปพยายามสร้างสันติสุขให้แก่มนุษย์ด้วยการไม่ให้มีการแบ่งแยกเบียดเบียน ฉะนั้น นอกจากตัณหา มานะ ทิฏฐิ ที่จะไม่ให้ขัดแย้งทำสงครามรบราฆ่าฟันกันแล้ว ยังมีหลักต่อไปอีกชุดหนึ่งที่ท่านวางไว้เพื่อให้เราจัดความใจแคบ และพัฒนามนุษย์ไปสู่ความมีจิตใจไร้พรมแดน และอยู่ร่วมกัน โดยสันติท่านให้หลักไว้ว่า มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะต้องหมดความใจแคบหรือความหวงแหนกีดกันกัน ๕ ประการ ที่เรียกว่า มัจฉริยะ ๕ “มัจฉริยะ” เราแปลกันว่าความตระหนี่ หรือขี้เหนียว แต่คำว่าขี้เหนียวชวนให้คิดไปว่าเป็น ความโลภ^๑

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) เป็นนักปราชญ์ร่วมสมัย เป็นทั้งนักคิด นักวิชาการ นักบรรยาย ผู้เป็นความหวังทางสติปัญญาของมนุษยชาติในยุคปัจจุบัน เสนอหลักการพัฒนามนุษย์โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาและหลักการวางท่าทีที่ถูกต้องต่อปัญหา และจัดการแก้ไขให้ถูกต้องชอบธรรมโดยยึดหลักอริยสัจในการแสวงหาสันติภาพแนวพุทธเถรวาท ท่านมีผลงานมากมาย ล้วนได้รับการยอมรับจากสังคมเช่น พุทธธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน

^๑ พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตฺโต), สลายความขัดแย้ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด ๒๕๔๖), หน้า ๑๑-๑๕, ๒๒๗.

พระพรหมบัณฑิต^๔ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศ.,ดร.

แนวคิดสันติภาพ สันติวิธี สมานฉันท์และวิถีแห่งความปรองดอง^๕

วาทกรรมที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนบาทฐานของ “สังคมแห่งรอยยิ้ม” ที่ได้รับการตั้งชื่อจากทวนทางสังคมดั้งเดิมว่า “สยามเมืองยิ้ม” ซึ่งวาทกรรมที่ได้รับการนำเสนอในเบื้องต้นนั้น ประกอบด้วย

๑) **สันติภาพ (Peace)** สันติภาพเป็นสังคมแห่งเป้าหมายที่มนุษยชาติมุ่งหวังที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นักสันติภาพบางท่านอาจจะตีความสันติภาพว่าเป็น “เป้าหมาย” ของชีวิตและสังคม แต่เนื่องจากสังคมโลกประกอบด้วยวัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาจำนวนมาก ฉะนั้น การตีความคำว่า สันติภาพจึงมักมีความแตกต่างกันในเชิงเป้าหมาย เช่น บางท่านจะมองว่าสันติภาพคือภาวะที่ไร้ซึ่งความขัดแย้งและความรุนแรง บางท่านจะตีความว่าสันติภาพนั้น มนุษย์สามารถขัดแย้งกันได้ แต่ไม่ควรจะใช้ความรุนแรงเข้าเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา การตีความต่าง ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกันเช่นกัน

๒) **สันติวิธี (Peaceful Means)** สันติวิธีเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ “สันติภาพ” ทั้งมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติภายใน และภายนอก หรือในเชิงปัจเจก และสังคม ถึงกระนั้น ตัวสันติวิธีควรจะเป็นทั้งเครื่องมือ (Means) และ เป้าหมาย (End) ในตัวเดียวกัน เพราะการจะได้มาซึ่งสันติภาพ จำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือที่เต็มไปด้วยสันติภาพเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม สันติวิธีโดยเนื้อแท้มี ๓ สำนัก ทั้งสำนักจัดการความขัดแย้ง สำนักเรียกร้องความต้องการ และสำนักสันตินิยม จะเห็นว่าในหลาย

^๔ ราชบัณฑิต, กรรมการมหาเถรสมาคม, อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

^๕ [ออนไลน์], (แหล่งที่มา) : http://phrae.mcu.ac.th/En/articlecontent_desc.php?article_id=1208&menutype=1&articlegroup_id=187 [16 พฤศจิกายน 2560]

สถานการณ์นั้น บางท่านมิได้สนใจที่ตัววิธีการ หรือตัวสันติวิธีว่าจะทำให้เกิดสันติภาพได้อย่างไร แต่มักจะสนใจที่ตัวเป้าหมายของการอยู่ร่วมกันเป็นจุดหมายหลัก ฉะนั้น การตีความสันติวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือในการจัดการกับความขัดแย้งเพื่อก้าวไปสู่สันติภาพมักจะมีข้อปลีกย่อยที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ ด้วยเหตุนี้ เมื่อวิธีการเข้าถึงสันติภาพมีความต่างกัน ตัวสันติภาพเองก็ย่อมมีความแตกต่างกันในเป้าหมายเช่นกัน

๓) สมานฉันท์ (Reconciliation) เนื้อแท้ของคำนี้บางท่านตีความว่า “การคืนดี” หรือ “การฟื้นคืนดี” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประนีประนอมกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มขัดแย้งให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข แต่ถึงกระนั้น โดยเนื้อหาของภาษาไทยนั้น มีนัยถึง “ความพึงพอใจของกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มขัดแย้งที่ได้รับการแสดงออกในมิติต่าง ๆ เช่น การแบ่งปันทรัพยากรเท่าเทียมกัน ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง และความเสมอภาคของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก จะเห็นว่า ความสมานฉันท์จะเกิดขึ้นได้นั้น มักจะอิงแอบกับปัจจัยภายนอกที่กลุ่มผลประโยชน์ต้องการ และเรียกร้อง อย่างไรก็ตาม ก็ตี ประเด็นว่าด้วยความสมานฉันท์ มักจะได้รับการตีความโดยมุ่งเน้นไปที่การสมานเฉพาะในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่สามารถประนีประนอมผลประโยชน์ร่วมกันได้ และพยายามที่จะกันกลุ่มที่เห็นต่างออกไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง และความรุนแรงตามมา

๔) ความปรองดอง (Harmony) หรืออาจจะตีความหมายของคำนี้ว่า “ประสมกลมเกลียว เป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งคำนี้มีนัยที่สะท้อนทั้งในมิติภายใน และภายนอก ถึงกระนั้น การที่จะทำให้กลุ่มผลประโยชน์เกิดความรู้สึกที่จะเป็นหนึ่งเดียวกันกลุ่มอื่น ๆ ได้นั้น มักจะต้องพึ่งพาตัวแปรภายนอกเช่นเดียวกัน ซึ่งประเด็นนี้ผู้เขียนมองว่า มีความลึกซึ้งมากกว่าคำว่า ความสมานฉันท์ของกลุ่มคน หรือกลุ่มผลประโยชน์ แต่การจะได้มาซึ่งความปรองดองนั้น ไม่สามารถสร้างด้วยวัตถุ หรือการขยายพื้นที่ของผลประโยชน์และความต้องการให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อสนองความอยากของคนในสังคมหรือองค์กรเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้ว ทรัพยากรมีจำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด หากสถานการณ์เป็นเช่นนี้ อาจจะมีการจำเป็นที่เราจะต้องขยายพื้นที่ของความอยากให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่เราจะขยายพื้นที่ความอยากให้แก่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุดนั้น หากจะมองอีกนัยหนึ่ง อาจกลายเป็นแรงกระตุ้นความอยากให้เพิ่มสูงขึ้น โดยที่สังคมไม่ได้ใส่ใจต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว จะเห็นว่า การที่สังคมพยายามที่จะสร้างวาทกรรมทั้ง ๔ ประเด็นอยู่เนืองๆ นั้น ทำให้เราได้ประจักษ์ว่า เป็นการเรียกร้องสิ่งเหล่านี้ให้กลับคืนมาอยู่คู่กับสังคมไทยดังที่เคยปรากฏ เพราะในโลกของความเป็นจริงแล้ว หากเราพร่ำเพรียงเรียกหาสิ่งใดเนืองๆ เรามักจะเห็นความสำคัญของสิ่งนั้น เพื่อจะได้อยู่กับสิ่งนั้น เพราะสิ่งนั้นอาจจะไม่ได้อยู่กับเรา หรือกำลังจะ

จางหายไปจากเรา ดังเช่นที่คำทั้ง ๔ นั้นปรากฏแก่สังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เราจะกลับไปหา รากเหง้าของสันติภาพในแต่ละศาสนาได้อย่างไรอย่างไรก็ดี ในขณะที่ศาสนากับเผชิญหน้ากับ “กระแส ของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม” ที่กำลังแพร่หลายอยู่ในสังคมโลกและสังคมไทยในขณะนี้ ได้ทำให้สังคม ภาคส่วนต่างๆ ได้ตั้งคำถามที่แหลมคมต่อศาสนาเช่นเดียวกันว่า

๑) ศาสนาจะเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมนำเสนอทางรอด และร่วมแก้ปัญหาให้มวลมนุษยชาติ ได้อย่างไร? จึงจะทำให้มนุษยชาติไม่ตกอยู่ในห้วงเหว และหลุมพรางของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม จนนำไปสู่ความสามารถที่จะรู้เท่าทันโดยไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านี้ และเสพสิ่งเหล่านี้ในฐานะเป็น “สิ่งจำเป็นต่อการดำรงเผ่าพันธุ์” และ “สร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่ตัวเองและสังคมโลก”

๒) ศาสนาอาจจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาหรือไม่? อันเนื่องจากการที่ศาสนาในแง่ศาสนา บุคคลในรูปขององค์กรศาสนาเองไม่ได้ ตระหนักรู้ หรือรู้เท่าทันต่อกระแสของโลกาภิวัตน์ จึงไม่สามารถ ปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนของสังคม และทำอย่างไร ศาสนาจึงจะไม่กลายเป็นภาระ หรือส่วนเกินของสังคมในโอกาสต่อไป

๓) ศาสนาพ่ายแพ้ต่อลัทธิบริโภคนิยม หรือวัตถุนิยมจริงหรือไม่? ตัวแปรสำคัญที่ทำให้ “ร่องรอยของความพ่ายแพ้” คือ การร่วมสนับสนุนแนวคิดและส่งเสริมอุดมการณ์ดังกล่าวทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของการนำเสนอหลักการและแนวทางผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่จับต้อง ได้และไม่ได้ โดยมุ่งเน้น “ปริมาณ” มากกว่า “คุณค่าแท้” ที่จะเกิดขึ้นแก่ปัจเจกชน และสังคมโดยรวม หลักการและหลักธรรมเป็นหลักที่มุ่งสู่สันติภาพทั้งสิ้น ปรัชญาเหล่านั้นก็อยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง ความแตกแยก แต่ด้วยคุณธรรม เช่น ความอดทน ความเสียสละ ความรักและความรู้ ที่ท่านเหล่านั้น ยึดเป็นแนวปฏิบัติและมีผู้ปฏิบัติตามจนกระทั่งประชาชนยึดหลักคำสอนและวิธีการของท่านเหล่านั้น และใช้เป็นแนวทางทำให้สังคมมีความสงบสุข แต่ถามว่าปัจจุบันนี้หลักคำสอนหรือแนวทางของ บรรพชนและปราชญ์ร่วมสมัยเหล่านั้น ยังสามารถเป็นแนวทางแห่งสันติภาพได้หรือไม่ จะบอกได้ว่า หรือ ไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าวันนี้สังคมโลกจะให้ความสำคัญเรื่องสันติภาพมากน้อยเพียงใด และจะ ผลักดันแนวคิดของท่านเหล่านั้นให้มีผลทางปฏิบัติสู่สังคมโลกได้อย่างไร

อันเป็นคุณธรรมสูงสุดที่คานธียึดถือ นั่น หมายถึง “ความเจริญอันสูงสุดที่แสดงถึงเอกภาพของชีวิตทั้งมวล ท่านรู้ซึ่งถือสัจจะมาแต่วัยเยาว์ทั้งจากอิทธิพลในครอบครัวที่มีบิดาเป็นผู้ปกครองรัฐที่แม้จะไม่ร่ำรวย แต่มีชื่อเสียงทางด้านความซื่อสัตย์และรักความเป็นธรรม มีมารดาที่เคร่งศาสนา รวมทั้งความรู้ต่างๆ ที่ท่านเรียนรู้ภายใต้วัฒนธรรมฮินดู คานธีได้กล่าวว่า สิ่งซึ่งฝังรากลึกลงในหัวใจของท่านคือความรู้สึกที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีศีลธรรมเป็นพื้นฐานและหัวใจของศีลธรรมคือ “สัตยะ” และเมื่อท่านได้ศึกษาศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์พุทธ ท่านก็ได้ถือว่า “สัตยะ” นี้เป็นเสมือนศาสนา “สัตยะ” คือการแสดงออกในรูปลักษณะของความรักและการรับสรรพสัตว์ คานธีเสนอในเชิงอภิปรายว่า สัตยะหมายถึงพระเป็นเจ้า สิ่งที่ท่านแสวงหามาตลอด คือ สัจจะการแห่งตน (Self-realization) ซึ่งได้แก่การเผชิญหน้ากับพระผู้เป็นเจ้า จากประวัติของคานธีแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการรักษา “สัจจะ” ของท่าน เมื่อท่านอายุได้ ๑๙ ปี ตระกูลคานธีส่งท่านไปศึกษาต่อที่อังกฤษจนจบปริญญาทางกฎหมายและสอบได้เนติบัณฑิตก่อนเดินทางไปศึกษาต่อท่านได้ให้สัจจะกับมารดาว่าจะไม่แตะต้องสุรา เนื้อสัตว์ และอิสตรีซึ่งท่านได้รักษาสัจจะอย่างเต็มที่ส่วนเรื่องของฮิงसानั้น คานธีถือว่าเป็นคุณธรรมอีกประการหนึ่งในตัวท่านนอกจากสัจจะความหมายของฮิงसानั้น ท่านอธิบายควบคู่ไปกับคำว่า “ฮิงสา” ฮิงสาหรือ “ฮิงสกรรม” คือ การทรมานและหลู่เกียรติเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน รวมทั้งการเบียดเบียน ทรมานสัตว์ด้วยพฤติกรรมของ “ฮิงสกรรม” นี้เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเรามากมาย เช่น การใช้วาจาหยาบ การมองคนในแง่ผิด ๆ ความโกรธ การเหยียดหยาม และทารุณกรรมในลักษณะต่างๆ สำหรับการเมินเฉยต่อความทุกข์ทรมานของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน รวมทั้งสัตว์ก็เป็น “ฮิงสกรรม” ด้วยเช่นกัน เช่น ถ้ามีลูกวัวป่วยได้รับความทรมานรักษาไม่หายแม้จะพยายามอย่างดีที่สุดแล้ว คานธีเห็นว่าควรทำลายชีวิตลูกวัวนั้นเพื่อยุติความเจ็บปวดทรมานโดยไม่เห็นว่าเป็น “ฮิงสกรรม” สำหรับคำว่า “อหิงสา” นั้นเมื่อเข้าใจคำว่า “ฮิงสกรรม” แล้วอหิงสาหรือการไม่ใช้ความรุนแรงจะมีความหมายกว้างกว่าการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอย่างเดียว ตามที่เข้าใจกัน แต่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องใคร่ครวญในการปฏิบัติเฉพาะกรณี ๆ ไป อหิงสาในความคิดของคานธีนั้นคือหนทางที่จะไปสู่พระผู้เป็นเจ้าหรือสัจจะ ซึ่งถ้าโลกนี้ปราศจากอหิงสาแล้วมนุษยชาติจะทำลายล้างกันเองจนหมดเงื่อนไขประการแรกของอหิงสาหรือการไม่ใช้ความรุนแรงคือสร้างความเป็นธรรมให้ชีวิตทุกชนิดและทุกระดับ ผู้ที่ยึดถือหลักของอหิงสาจะต้องฝึกฝนทางจิตวิญญาณ เช่น ฝึกให้รักคนที่เกลียดเรา ซึ่งเป็นเรื่องยากที่สุด และจำเป็นต้องเรียนรู้ศิลปะการตาย เพราะผู้ที่ฝึกอหิงสาจำเป็นต้องฝึกฝนตนเองให้มีความเสียสละอย่างสูงเพื่อไม่ให้เกิดความกลัวที่จะสูญเสีย สิ่งที่พึงกลัวมีอย่างเดียว คือ พระผู้เป็นเจ้า คานธีมองว่าอหิงสาเป็นคุณธรรมและเป็นพัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่มีอยู่จึงทำให้โลกมนุษย์ยังคงดำรงเผ่าพันธุ์มาได้ส่วนสัจยะเคราะห์ หมายถึง พลังแห่งสัจจะ ถือเป็นอาวุธสันติสำหรับการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรงโดยผู้ต่อสู้ต้องถือหลักของ

สัจจะและอหิงสา ตลอดจนต่อสู้ด้วยความบริสุทธิ์ใจและความถูกต้อง คานธีเรียกวิธีการของสัตยาเคราะห์ อีกอย่างหนึ่งว่า “การต่อสู้แพ่ง” ในการต่อสู้กับฝ่ายปรปักษ์นั้นผู้ต่อสู้จะต้องมีความอดทนและเห็นใจ ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์ ความอดทนคือการยอมรับทุกข์ด้วยตนเอง มิได้หมายถึงการทำให้ผู้อื่นได้รับทุกข์ หัวใจของ “สัตยาเคราะห์” คือ “การอุทิศชีวิตให้กับสิ่งที่ตนเชื่อว่าถูกต้อง” เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของ สัตยาเคราะห์มี ๔ ประการ คือ

๑. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องไม่เกลียดชังฝ่ายตรงข้าม
๒. ประเด็นในการต่อสู้จะต้องเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาจริงจึงเป็นเรื่องถูกต้องทำนองคลองธรรม
๓. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องพร้อมที่จะยอมทนทุกข์ทรมานจนถึงที่สุด
๔. การสวดภาวนาเป็นปัจจัยที่สูงส่งสำหรับสัตยาเคราะห์ เพราะศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าของสิ่ง ที่จำเป็นสำหรับคานธี

การปฏิบัติสัตยาเคราะห์มีสิ่งที่จะกระทำได้ง่าย แต่เป็นภาคปฏิบัติที่สอดคล้องประสานกันกับ สัจจะและอหิงสา คานธีได้อุทิศชีวิตของท่านใคร่ครวญถึงวิธีการเหล่านี้และได้ปฏิบัติด้วยตนเองในการ ต่อสู้กับความยุติธรรมทางสังคมในระดับต่างๆ ที่ท่านได้พบเห็น เช่น เรื่องการกดขี่ทางวรรณะในสังคม อินเดีย ความไม่เป็นธรรมที่ชาวเอเชียและอินเดียได้รับจากรัฐบาลผิวขาวในแอฟริกาใต้ การปกครองและ กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมของอังกฤษที่มีต่ออินเดีย ฉะนั้น ในการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ซึ่งแม้จะเป็น เรื่องของศาสนา แต่ก็ก็เป็นศาสนาที่ไม่อาจแยกจากการเมือง คานธีกล่าวว่าการแสวงหาสัจจะและการพยายามบรรลุศักยภาพของตนด้วยการหันเข้าสู่ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า ทำให้ผู้ใช้สัตยาเคราะห์ ต้องเข้ามามีส่วนทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามเรื่องที่จะต่อสู้จะไม่หยุดอยู่แค่ปัญหา เฉพาะหน้าเท่านั้น แต่จะต้องมองไกลไปถึงอนาคตด้วยการต่อสู้ของคานธีก่อนที่จะถึงขบวนการกู้เอกราช ของอินเดียนั้น ได้ดำเนินมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ท่านจบกฎหมายจากอังกฤษและประกอบอาชีพ ทนายความ ท่านได้เดินทางไปแอฟริกาใต้ เมื่อ ค.ศ.1893 และได้เริ่มการต่อสู้แบบอหิงสาตั้งแต่ ค.ศ.1897 เมื่อถึง ค.ศ.1906 ท่านได้บัญญัติคำว่าสัตยาเคราะห์” ขึ้นใช้เป็นครั้งแรกใน แอฟริกาใต้ผู้ที่มีความเห็นร่วมกับคานธี รวมทั้งครอบครัวของท่านคือภรรยาและบุตร ก็ได้ใช้ชีวิตอุดมคติร่วมกันในนิคม ทั้งในแอฟริกาใต้และเมื่อกลับมาอินเดียแล้ว ท่านได้พบความไม่เป็นธรรมที่ชาวอินเดียได้รับจากกฎหมาย ซึ่งท่านได้ต่อสู้เรื่อยมาโดยไม่แบ่งแยกชาวอินดูกับ มุสลิม ได้มีการเผยแพร่ความคิดโดยการออกวารสาร และหนังสือรวมทั้งก่อตั้งสถาบันการศึกษาชาตินิยม ท่านได้ร่วมงานกับพรรคองเกรสระหว่างนั้น เพื่อจะพยายามชี้แจงความคิดเห็นต่ออังกฤษ การต่อสู้ของท่านมีทั้งการอดอาหารประท้วง การเดิน ขบวนการทอผ้าใช้เอง ท่านได้ก่อตั้งสมาคมปั่นด้ายด้วยมือ จัดตั้งองค์การพิทักษ์วัว การต่อสู้ที่สำคัญ คือ ในปี ค.ศ.1930 ได้ประกาศการต่อสู้เพื่อเอกราชและได้นำขบวนเดินเท้าไปเมืองทันทีเพื่อล้มเลิก

กฎหมายเกลือ อันเป็นสัญลักษณ์การไม่เชื่อฟังของพลเมือง ตลอดระยะเวลาของการต่อสู้ท่านได้ถูกจับกุมคุมขังหลายครั้งและได้รับการปล่อยตัว ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักคิดและนักการเมืองร่วมสมัยทั้งชาวอินเดียและยุโรป อาทิเช่น ลีโอ ตอลสตอย เป็นต้น คนอินเดียมีความศรัทธาในตัวท่านมากโดยให้นามว่า “มหาตมา” ซึ่งความหมายว่า ผู้มีจิตใจสูง ท่านได้เป็นหลักของขบวนการสัตยาเคราะห์และ ใน ค.ศ. 1931 ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลอังกฤษในฐานะผู้แทนคนเดียวจากอินเดียที่เข้าร่วมประชุม ในปี ค.ศ.1947 อินเดียได้รับเอกราช จากอังกฤษ และใน ค.ศ.1948 ท่านประกาศอดอาหารจนตายเพื่อวิงวอนให้ฮินดูและมุสลิมหยุดปะทะกันในเดลีเมื่ออดอาหารได้ ๕ วัน ชุมชนทั้งสองได้หยุดปะทะประหารกันแต่คานธีถูกยิงเสียชีวิต^๗

มหาตมะ คานธี เป็นบุคคลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ยิ่งใหญ่เพราะมีความเชื่อมั่นในหลักอหิงสา หรือการไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหา ท่านไม่ใช่ศาสนดาที่เทศน์สอนและมีสำนักส่วนตัว แต่เป็น “ประกาศ” (Prophet) ผู้ประกาศการต่อสู้ด้วยชีวิตของตนเอง ลงไปคลุกกับคนจน ทอผ้าเอง ทำงานทุกอย่างเองในอาศรมหรือชุมชนเล็กๆ ที่ก่อตั้งเพื่อเป็นต้นแบบและเพื่อการเรียนรู้ จนถึงไปเกี่ยวข้องกับการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง แม้จะไม่เคยดำรงตำแหน่งใด ๆ แต่ก็มีอิทธิพลอย่างสูงในการก่อตั้งรัฐบาลของอินเดียและปากีสถานหลังจากได้รับเอกราช ในปี 1947 มหาบุรุษผู้นี้ตั้งแต่เขาไปทำงานเป็นทนายความที่แอฟริกาใต้ ซึ่งมีคนอินเดียอยู่จำนวนมาก ถูกถีบลงรถไฟเพราะไปนั่งชั้นหนึ่งซึ่งคนผิวสีไม่มีสิทธิ์ แต่นักกฎหมายหนุ่มจากอังกฤษคิดว่าเขามีเงินซื้อตั๋วได้ก็ต้องนั่งได้ ทำให้ได้บทเรียนอันเจ็บปวดครั้งแรกถึงความไม่เป็นธรรม การกดขี่ทางเชื้อชาติสีผิวในประเทศที่เป็นอาณานิคมของราชอาณาจักรนั้นคือจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้คานธีหนุ่มเริ่มการต่อสู้กับกฎหมายไม่เป็นธรรม เช่นเมื่อมีการออกกฎหมายให้คนอินเดียพิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งคานธีเห็นว่าไม่มีความจำเป็นและเลือกปฏิบัติ เขาบอกว่า “เราจะไม่พิมพ์ลายนิ้วมือ และจะไม่ฆ่าใคร” เขาเรียกร้องให้ชาวอินเดียต่อสู้กับความโกรธแต่ไม่ไปกระตุ้นความโกรธ ต่อสู้ความรุนแรงแต่ไม่ไปกระตุ้นความรุนแรง เอาหนังสือเดินทางไปเผาทิ้ง แม้จะถูกตีอย่างทารุณก็ยอมถ้าอำนาจรัฐจัดการด้วยความรุนแรง “เราจะไม่ตอบโต้ เราจะรับมัน ความเจ็บปวดของเราจะทำให้เขาเห็นความไม่เป็นธรรม เรายอมไม่ได้ เขาอาจจะทารุณกรรมร่างกายผม หักกระดูกผม หรืออาจจะฆ่าผม แต่เขาจะได้ร่างไร้ชีวิตของผมเท่านั้น ไม่ได้วิญญาณผม ไม่มีทางทำให้ผมเชื่อฟังเขาได้”

คานธี ได้ต่อสู้การประท้วงแบบสันติ ด้วยการบังคับตนให้อดทนอดกลั้น ไม่ตอบโต้ เมื่อทางการบอกว่าจะจับคนทำร้ายท่านมาลงโทษ ท่านกลับไม่ยอมลงนามในเอกสารฟ้องกลุ่มคนที่ทำร้ายท่าน ทำให้ชนะใจพวกคนชาวผู้ดีไม่น้อย

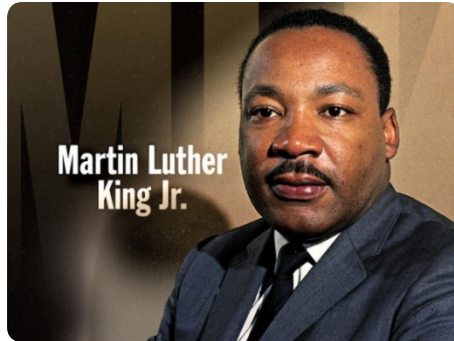
^๗ โคทม อาริยาม, บทความการส่งเสริมสันติวิธี เอกสาร ๓๐ ปี ๑๔ ตุลาคม จดหมายข่าว ประชาชน, ฉบับที่ ๓ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒๓-๒๕.

ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่นักรบอหิงสาต้องถือปฏิบัติ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. นักรบอหิงสา หรือผู้ทำการต่อต้านแบบอารยะ จะต้องระงับความโกรธให้ได้อย่างสิ้นเชิง
๒. นักรบอหิงสาต้องอดทนต่อความโกรธของฝ่ายตรงข้าม
๓. นักรบอหิงสาต้องยอมรับการจู่โจมทำร้ายของฝ่ายตรงข้ามโดยไม่ตอบโต้
๔. ถ้ามีเจ้าหน้าที่เข้ามาจับ จะต้องยอมให้จับแต่โดยดี
๕. นักรบอหิงสาต้องไม่ถูกเหยียดหยามฝ่ายตรงข้าม
๖. นักรบอหิงสาต้องไม่เคารพธงหรือดูธงของฝ่ายตรงข้าม
๗. ในช่วงที่มีการต่อสู้ หากมีใครทำร้ายหรือกระทำการดูหมิ่นเจ้าหน้าที่รัฐ นักรบอหิงสาต้องปกป้องเจ้าหน้าที่ผู้นั้น^๘

มหาตมะ คานธี : รัฐบุรุษของโลกท่านนี้ เป็นทั้งนักการเมือง นักกฎหมาย นักคิด นักปฏิรูป นำเสนอหลักอหิงสาคือการไม่เบียดเบียนกันและกัน สันติภาพเกิดขึ้นได้จริงจากความเพียรพยายามของมนุษย์และสังคมมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดสันติภาพโดยอาศัยความอดทนและความแน่วแน่ในการแสวงหา มหาตมะ คานธีเชื่อมั่นในแนวทางของพระศาสดาทุกพระองค์ที่เสียสละตนเองและการเลิกสิ่งที่ทำให้มนุษย์ยึดติดและท่านได้แสดงให้เห็นในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพให้มาตุภูมิของท่าน

^๘ อติศักดิ์ ทองบุญ, **ปรัชญาอินเดียนร่วมสมัย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมมติธรรมพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘.

ดร.มาร์ติน ลูเธอร์ คิง เจอาร์

การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ ดร.มาร์ติน ลูเธอร์ คิง เจอาร์

บุคคลผู้จุดไฟแห่งการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนโดยสันติวิธีในประวัติศาสตร์โลกนั้น อันดับแรกที่เรานึกถึงคือมหาตมะ คานธี ผู้นำชาวอินเดีย และเขาก็กลายมาเป็นสัญลักษณ์และแบบอย่างการต่อสู้ด้วยมือเปล่าอย่างสันติอันทรงพลังยิ่งกว่าการต่อสู้ด้วยอาวุธให้กับคนในทุกมุมโลกตลอดมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

สำหรับมาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ เขาเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงในการต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิธรรมที่เสมอภาคในโลกปัจจุบัน คิงเกิดเมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ.1929 ที่เมืองแอตแลนตา มลรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เขามีพ่อเป็นศาสนาจารย์ในนิกายแบพติสต์ ชื่อสาธุคุณมาร์ติน ลูเธอร์ คิง ส่วนแม่ของเขาชื่ออัลเบิร์ต วิลเลียม เป็นครูสอนหนังสือ คิงมีพี่น้องสามคน โดยเขาเป็นลูกชายคนกลาง ครอบครัวคิงสืบเชื้อสายมาจากพวกแอฟริกันและอินเดียน เขาเกิด ท่ามกลางความขัดแย้งและความรู้สึกเกลียดชังของคนผิวขาว ที่ดูถูกคนผิวดำว่าเป็นกลุ่มคนที่ไร้เวลาบาปบุญและเคยเป็นทาสของพวกเขา มาก่อน ทำให้คนผิวดำถูกจำกัดสิทธิต่างๆ เช่น ห้ามนั่งเก้าอี้เดียวกับคนผิวขาว ห้ามแสดงความไม่พอใจต่อคนผิวขาวที่ถ่มน้ำลาย หรือทำงานอยู่ในระดับเดียวกับคนผิวขาวก็ได้ สิ่งเหล่านี้ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายของสังคมผิวขาวและมันฝังรากลึกมาช้านาน

มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์(หรือบาทหลวงคิง) ได้มองเห็นภาพเหล่านี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ภาพของคนผิวดำเอาเปรียบคนผิวดำ ความไร้ซึ่งยุติธรรมในสังคม ทุกวันเขาต้องได้ยินข่าวคนผิวดำถูกทำร้าย เพราะผลของเหยหน้าคนผิวขาว วัยรุ่นชายผิวขาวฉุดหญิงผิวดำไปข่มขืนอย่างคึกคะนอง และร้ายกว่านั้นคือการลักพาตัวและฆาตกรรมคนผิวดำด้วยความผิดเพียงเพราะเขาเกิดมาสีผิวเท่านั้น

การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิคนผิวดำในสหรัฐนั้นเริ่มมีในช่วงทศวรรษที่ ๔๐-๕๐ สมัยฮับราฮัม ลินคอล์น ที่ได้ออกกฎหมายยกเลิกทาสทั่วทั้งแผ่นดิน และเป็นจุดเริ่มต้นให้สังคมอเมริกันเปิดรับคนผิวดำมากขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดก็เช่น แจ็กกี โรบินสัน นักเบสบอลผิวสีได้กลายเป็นฮีโร่ในใจของ

ชาวอเมริกาในปี ค.ศ.1947, วิลเลียม แอล. ดอร์สัน นักการเมืองผิวดำคนแรกจากอิลลินอยส์ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นคณะกรรมการงบประมาณของสภาในปี ค.ศ.1949 และดอกเตอร์ ราล์ฟ เจ. บันเช เป็นคนผิวดำคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ.1950

บาทหลวงคิงเริ่มต่อสู้ในการพิทักษ์สิทธิของคนผิวดำเมื่อปี ค.ศ.1946 ในขณะนั้นบาทหลวงคิงกำลังอยู่ในช่วงเป็นนักศึกษา โดยเขาออกมาทำงานเป็นนักเคลื่อนไหวร่วมกับแกนนำต่าง ๆ หลายคน จนกระทั่งเขาเรียนจบก็ได้แต่งตั้งเป็นสารุคุณครั้งแรกที่โบสถ์ ถนนเดกซ์เตอร์ ในมอนต์โก เมอร์รี่ รัฐอลาบามา ในปี 1954 และเริ่มเทศน์สั่งสอนให้ชาวผิวดำเข้าใจในสิทธิที่พวกเขาพึงมี เปิดตาพวกเขาให้เข้าใจกฎหมายแบบง่าย ๆ มีเรื่องที่น่าสนใจมากคือ ปู่ของคิง ซึ่งมีชื่อว่าเจมส์นั้นเป็นคนที่ได้มไปด้วยความหดหู่ ลึกลับในชีวิต เพราะมีหนี้สินมากมาย เขาติดสุรามามาก เขาแต่ร้องไห้ ร้องเพลงและสวดมนต์ แต่โชคดีที่พ่อของคิงไม่ยอมจํานนต่อสภาวะในครอบครัว เขาเป็นคนทะเยอทะยานใฝ่ดีในชีวิต จึงสามารถเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้ และเป็นศาสตราจารย์ประจำโบสถ์ สามารถสร้างฐานะได้ด้วยตนเอง จนกลายมาเป็นบุคคลชั้นสูงของคนผิวดำในแอตแลนตา ทั้งพ่อและตาของคิง ต่างเป็นผู้ที่มีบทบาทในการต่อต้านความไม่เท่าเทียมกันที่มีต่อ คนผิวดำรุ่นแรก ๆ เขาจึงเติบโตมาในบรรยากาศอันเข้มข้นของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิแห่งความเสมอภาคของคนผิวสี บ้านเกิดของเขานั้น เป็นเขตที่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างคนผิวดำและผิวขาวอย่างสูง มีการเขี่ยนตีทาสผิวดำ ไล่ต้อนให้ออกไปทำงานในไร่ ช่วงที่เขาเกิดนั้นมีปัญหาสิทธิพลเมืองและการแบ่งแยกผิวระหว่างคนผิวดำและคนผิวขาว ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ

วีรบุรุษในดวงใจของคิงคือ มหาตมะ คานธี และได้กลายเป็นแบบอย่างของเขาในการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมกันโดยใช้หลักอหิงสา คิงเป็นเด็กที่ร่าเริงและแข็งแรง และเป็นหัวหน้าของกลุ่มเพื่อน เขาถูกฝึกให้เป็นคนที่มีความอดกลั้นและมีระเบียบวินัยมาตั้งแต่เด็ก เช่น ต้องไปโรงเรียนสอนศาสนา และโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ บ่ายไปส่งหนังสือพิมพ์ตามบ้าน นอนแต่หัวค่ำและตื่นแต่เช้า ต้องสวดมนต์ ทั้งเช้าและเย็นพร้อมกับเรียนคัมภีร์ไบเบิลร่วมกับพี่น้องคนอื่น ๆ ก่อนรับประทานอาหารเย็นก็ต้องสวดก่อนและที่สำคัญคือเขาถูกห้ามไม่ให้ไปยังแหล่งของคนผิวขาว และถูกห้ามไม่ให้คบค้าสมาคมกับคนผิวขาว

สิ่งแวดล้อมเป็นตัวผลักดันให้เขาหันมาชื่นชมมหาตมะ คานธี และไม่ยอมรับแนวคิดการแบ่งแยกที่ไร้ความยุติธรรมนี้ ซึ่งทำให้เขากลายเป็นคนที่อารมณ์เย็นขึ้น เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมพ่อของคิงต้องการให้เขาเป็นนักเทศน์ แต่คิงอยากจะเป็นแพทย์ แต่เมื่อต้องประสบกับการถูกดูหมิ่นดูแคลนจากคนขาว ทำให้เขาเริ่มหันมาสนใจที่จะเป็นทนายความ พ่อจึงได้ส่งเขาไปเรียนที่มหาวิทยาลัยเมอร์เฮาส์ (พ่อของเขาเป็นศิษย์เก่าที่นี่) เขาสนใจด้านการฝึกให้เป็นนักพูด และได้รับรางวัลในการประกวดวาทศิลป์ประจำปี

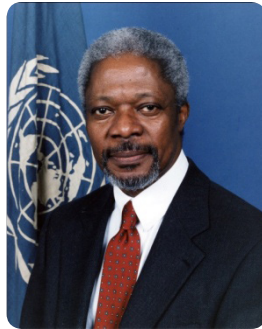
ของมหาวิทยาลัย เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม เมื่อเรียนถึงปีสามเขาจึงตัดสินใจที่จะเป็นนักเทศน์ พ่อของเขารู้สึกยินดีมากเมื่อทราบเรื่องการตัดสินใจนี้ จนในปี 1947 เขาก็รับศีลเพื่อเป็นนักเทศน์

สมัยเรียนคิงยังคงเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์, ทำงานต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้คนผิวดำได้ตระหนักถึงความเข้มแข็ง และสิทธิแห่งความเท่าเทียมกันของการเกิดมาเป็นมนุษย์ โดยใช้ “การศึกษา” เป็นแสงเทียนนำทาง เขาได้กลายมาเป็นนักเรียกร้องสิทธิมนุษยชนและนักปฏิรูปสังคม นอกเหนือจากการเป็นศาสนาจารย์ด้วยวัยเพียง ๒๗ ปี มีเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนผิวดำและผิวดำเกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งมีความรุนแรงด้วย จนมีความเห็นใจที่หลังไหลมาจากที่ต่างๆ ต่อชะตากรรมของคนผิวดำ ช่วยกดดันให้ประธานาธิบดีคนต่อมาคือ นายลินดอน บี จอห์นสัน ยินยอมออกกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1964

ในปีเดียวกันกับที่มีการออกกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดร.มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ ได้รับรางวัลโนเบล ผลของการออกหน้าเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวของคิงนั้น ทำให้หลายฝ่ายไม่พอใจเขาและวางแผนที่จะกำจัดเขาออกไป บ้านของเขาถูกปาระเบิดหลายครั้ง และครั้งที่เกือบทำให้คิงตายคือระเบิดเมื่อเดือนมกราคม ๑๙๕๗ ระเบิดลูกนั้นวางไว้หน้าทางเข้าบ้านของเขา แต่โชคยังดีที่ระเบิดเกิดถูกพบและถูกเก็บกู้ได้ก่อน แม้บาทหลวงคิงจะรอดพ้นการลอบสังหารหลายครั้ง แต่กระนั้นสี่ปีต่อมาเขาต้องเสียชีวิตลงจากการถูกลอบสังหารด้วยน้ำมือจากชายผิวดำ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 1968^๙

^๙ ประวัติและแนวคิดการแก้ไขความขัดแย้งของ มาร์ตินลูเธอร์ < [Online], (Available URL) : <http://srithai.hypemart.net/environment.html> > [16 พฤศจิกายน 2560]

โคฟี อันนัน (Kofi Annan)

ชาติภูมิ

โคฟี อันนัน (Kofi Annan) เกิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน ค.ศ.1938 เมืองกูมาซี (Kumasi) ในเขตอาณานิคมโกลด์โคสต์ของอังกฤษ (Gold Coast) ซึ่งคือประเทศกานา ทวีปแอฟริกาในปัจจุบัน นายอันนันเป็นบุตรคนที่ ๔ ในครอบครัวที่มีการศึกษาดี สามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส รวมไปถึงภาษาท้องถิ่นแอฟริกา

การศึกษา

เขาเข้ารับการศึกษที่ University of Science and Technology เมืองกูมาซี และสำเร็จการศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์จาก Macalester College เมืองเซนต์ปอล (St. Paul) มลรัฐมินเนโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ จากนั้น เขาได้ศึกษาต่อในระหว่างปี ค.ศ. 1961-1962 ในระดับ Graduate Studies สาขาเศรษฐศาสตร์ที่ Institute of International Affairs เมืองเจนีวา (Geneva) สมาพันธรัฐสวิส และสำเร็จปริญญาโทสาขาการบริหาร (Master of Science degree in management) จากสถาบัน Massachusetts Institute of Technology หรือ MIT เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๒ นายอันนันสมรสกับนาง Nane และมีบุตรรวม ๓ คน

บทบาททางสังคม

ในปี ค.ศ. 1962 นายอันนันเริ่มมีบทบาทในแวดวงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกิจการสหประชาชาติ โดยเข้าทำงานด้านงานบริหารและงานงบประมาณขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) จากนั้นได้ร่วมงานในคณะ Economic Commission for Africa in Addis Ababa สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR) เมืองเนจีวา จากนั้นได้ดำรงตำแหน่งระดับสูง หลากหลายตำแหน่งที่สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา รวมถึงกิจการด้านทรัพยากรมนุษย์ (ระหว่างปี ค.ศ. 1987-1990) งานงบประมาณและการเงิน (ระหว่างปี ค.ศ. 1990-1992) และงานด้านการรักษาสันติภาพ Peacekeeping (ระหว่างมีนาคม ค.ศ. 1992 – ธันวาคม ค.ศ. 1996)

ผลงานที่สำคัญ

ผลงานอันมีชื่อเสียงของเขาในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิ การปฏิบัติงานรักษาสันติภาพในตำแหน่ง Under-Secretary-General ซึ่งดูแลเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่พลเรือนมากกว่า ๗๐,๐๐๐ คน ที่ปฏิบัติงานสหประชาชาติอยู่ทั่วโลก และดำรงตำแหน่งผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ (Special Representative of Secretary General) เพื่อดูแลยูโกสลาเวีย ในระหว่างปี ค.ศ. 1995 – 1996 และการดูแลส่งคณะเจ้าหน้าที่สหประชาชาติมากกว่า ๙๐๐ คน กลับจากอิรักจากกรณีความขัดแย้งระหว่างอิรักและคูเวต

กระทั่งเดือนธันวาคม ค.ศ. 1996 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) จึงได้เสนอชื่อนายโคฟี อันนัน และได้รับการรับรองจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA) ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ ซึ่งเป็นลำดับที่ ๗ โดยเริ่มดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. 1997 ทั้งนี้ นายอันนัน ในฐานะเลขาธิการสหประชาชาติได้แสดงบทบาทสำคัญหลายด้าน อาทิ การมุ่งมั่นปฏิรูปองค์การสหประชาชาติให้มีประสิทธิภาพ การผลักดันเรื่องสิทธิมนุษยชน การตั้งเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDG) และความอุตสาหะในการนำ สหประชาชาติ ให้ใกล้ชิดกับภาคประชาสังคมมากยิ่งขึ้น

ด้านการรักษาสันติภาพ นายโคฟี อันนัน ได้มีบทบาทเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทระหว่างประเทศ (Good Office) ทั้งกรณีอิรัก ปี ค.ศ. 1998 กรณีไนจีเรีย ปี ค.ศ. 1999 กรณีอิสราเอล-เลบานอน ปี ค.ศ. 2000 รวมไปถึงการรักษาสันติภาพในลิเบียและติมอร์ตะวันออก ส่งผลให้องค์การสหประชาชาติมีบทบาทเชิงรุกอย่างต่อเนื่องในการสร้างสันติภาพให้แก่โลก

จากผลงานด้านสันติภาพอันเป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้ในปี ค.ศ. 2001 คณะกรรมการรางวัลโนเบลมอบรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพให้แก่ นายโคฟี อันนัน และองค์การสหประชาชาติในฐานะที่ทุ่มเทการทำงานเพื่อสันติภาพและการยกระดับ องค์การสหประชาชาติ และในปีถัดมา รัฐสมาชิกสหประชาชาติ ได้มีมติให้นายโคฟี อันนัน ดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ ต่อเป็นสมัยที่ ๒ โดยเริ่มในวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. 2002 ซึ่งนายอันนันยังคงเดินหน้าเสริมสร้างสันติภาพและมนุษยธรรมในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จวบจนครบวาระในปี ค.ศ. 2006

แม้ภายหลังการก้าวลงจากตำแหน่งเลขาธิการฯ วาระที่ ๒ ประชาคมนานาชาติยังคงให้การยอมรับ นายโคฟี อันนัน มาจนถึงปัจจุบัน ในการทำภารกิจต่าง ๆ เพื่อสันติภาพและการส่งเสริมมนุษยชนรวมไปถึงเป็นผู้ทำให้สหประชาชาติมีบทบาทเชิงรุกอย่างมาก โดยล่าสุด (ค.ศ. 2012) นายอันนันได้ปฏิบัติ

หน้าที่พิเศษของสหประชาชาติและสันนิบาตอาหรับ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติภาพในซีเรีย ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของประชาคมโลกในขณะนี้เป็นอย่างยิ่ง^{๑๐}

สรุป พุทธสันติวิธีเพื่อสร้างความปรองดอง สืบเนื่องจากความขัดแย้งในสังคมไทยมีขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงตลอดมา เกิดขึ้นจากหลายเหตุปัจจัย นำไปสู่การแตกแยกทางความคิด การแบ่งฝักฝ่าย และเกิดความไม่ลงรอยกันทางความคิด ไม่สามารถที่จะประสานรอยร้าวที่เกิดจากความไม่เข้าใจร่วมกันให้เป็นเอกภาพได้ ภาวะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้มีใช้เฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น ปัญหาเหล่านี้ลุกลามไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แม้กระทั่งศาสนา จนเกิดขบวนการที่นำปัญหาต่างๆ เหล่านี้โยงไปสู่การแบ่งแยกทางสังคมจนยากที่จะก่อให้เกิดสังคมสมานฉันท์ที่ได้โดยง่าย ทัศนะที่ว่าสันติภาพคือสภาพที่ปราศจากความขัดแย้ง ตั้งอยู่บนสมมติฐานความเชื่อที่ไม่เป็นความจริง สองประการ คือ

๑. ความขัดแย้งของมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้หมดสิ้นไปได้
๒. ความขัดแย้งเป็นสิ่งเลวร้ายหรือเป็นปัญหา

สมมติฐานข้อแรกถูกวิจารณ์ว่าเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ ปัญหาของมนุษย์จึงอาจมิใช่การขจัดความขัดแย้งให้สูญสิ้นไป เพราะเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ หากแต่อยู่ที่ว่ามนุษย์จะแก้ไขความขัดแย้งในแต่ละเรื่องด้วยวิธีใด สมมติฐานข้อที่สองได้รับการโต้แย้งว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมและมีขึ้นเป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไป เพราะบางครั้งความขัดแย้งก็เป็นประโยชน์ได้ บางครั้งความขัดแย้งในสังคมก็ทำหน้าที่ประจักษ์นิรันถ์ (Safety value) ซึ่งช่วยผ่อนคลายความเป็นศัตรูกันและกันให้เบาบางลงได้ นอกจากนั้นยังช่วยต่อยอดเอกลักษณ์ของกลุ่มให้ชัดเจนขึ้นในกรณีที่เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มและเสริมสร้างความเป็นเอกภาพและดุลยภาพนอกจากนั้นความขัดแย้งยังเปรียบเสมือนสัญญาณเตือนสังคมว่า ปัญหากำลังคุกรุ่นอยู่ ความขัดแย้ง จึงไม่ใช่สิ่งที่ต้องลบให้หายไปจากสังคมมนุษย์โดยสิ้นซาก นักวิจัยสันติภาพคงต้องถามปัญหาว่าจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ให้อยู่ดีด้วยสันติอย่างไรมากกว่า เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาในรูปแบบวิถีชีวิตสังคมนิยม ด้วยความสมัครใจของประชาชน ปราศจากการใช้อำนาจของรัฐ และมหาดมะ คานธีให้ทัศนะว่า “รูปแบบการปกครองที่ตึ้นนั้นจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองจะทำให้เกิดลักษณะในการปกครองโดยรัฐบาลที่ได้มาจากประชาชนปกครองประชาชน วิถีทางต่างๆ ที่ประชาชนจะปกครองหรือสามารถปกครองตนเองได้นั้นคือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น รูปแบบการ

^{๑๐} [Online], (Available URL) : http://www.thaiafrica.net/th/famous/detail.php?ELEMENT_ID=1020 [16 พฤศจิกายน 2560]

ปกครองก็จะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมน้อยลงความเป็นประชาธิปไตยก็มึ้น้อยลง

ถ้าประชาชนเป็นใหญ่ในบ้านเมืองความขัดแย้งในสังคมก็น้อยเพราะว่าต่างยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับกติกาที่ร่วมกันตั้งขึ้นมาปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะหมดไป

เอกสารอ้างอิง

โคทม อาริยา. **สันติวิธี**. เอกสาร ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา จดหมายข่าวประชาชน ฉบับ ที่ ๓ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **สลายความขัดแย้ง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิต. กรรมการมหาเถรสมาคม. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อดิศักดิ์ ทองบุญ. **ปรัชญาอินเดียร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สหมิตรพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๕.

ประวัติและแนวความคิดการแก้ไขความขัดแย้งของ มาร์ตินลูเธอร์ <[Online], (Available URL) : <http://srithai.hypemart.net/environment.html> [๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

[Online], (Available URL) : http://phrae.mcu.ac.th/En/articlecontent_desc.php?article_id=๑๒๐๘&menutype=๑&articlegroup_id=๑๘๗ [๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

[Online], (Available URL) : http://www.thaiafrica.net/th/famous/detail.php?ELEMENT_ID=๑๐๒๐ [๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

